

Yabancı memleketlerde haritacılık:

1930 - 31 de Bulgaristanın harita işlerine bir bakış [*]

Yazan : Mra.
Ahmet

1930 - 31 seneleri zarfında Bulgar harita dairesi evvelce tesbit edilen program dahilinde memleketin mesaha işlerine devam etmiştir.

1 Nisan 1931 de daire şu eşhastan mürekkepti:

Yüksek eşhas	23
Teknik eşhas ve saire	129
Büro eşhası	8
Yekûn	160

Bu zeman zarfında yapılan mühim ve kayde değer bir iş, I. ve II. derece esas nirengi mesahasının ikmali, yüksek derecei sıhhatta nivelman teşkili ve nirengi şebekesinin cihetlenmesidir.

Bu zeman zarfında potesdam ile sofya arasında tafazulü tul tayin olunmuştur. Bunun için Prusya jeodezi enstitüsü teşkilât ve işlerin ikmali hususunda bulgarlara kıymettar muavenetlerde bulunmuşlardır. Tul tayini müteakibilen iki devreden yapılmış, Almanya cihetinde doktor (Mühlig) ve bulgaristanda (Hristof) rasıtlık işini yapılmışlardır.

[*] Bulgaristanın 1919 dan sonraki mesahai sathiyesi: 103, 146 Km.², nufusu 4,900,000.

Bizim memleketin mesahai sathiyesi: 762,739 Km.² olduğuna göre biz mesahai sathiyeye itibarile 7,4 ve nufus itibarile 3 misli fazlayız.

Bu müddet zarfında I. derece şebekesinin akalli murabbaat usulüne göre muvazenesi yapılmıştır. Bu şebekenin coğrafi kemiyatı vaziyelerile şebeke üzerinde kat'î tulli tayin edilmiştir.

Aynı zamanda bulgaristanın kadastrosuna ve müstakbel haritasına hizmet edecek irtisam sureti kat'iyede teayyün etmiştir. En muvafık sistem olarak (Gavs - Krüger) 24° ve 27° olmak üzere iki nısfınnehar dilimi alınmıştır. Bir dilim orta nısfınnehardan itibaren sağa ve sola $1/57$ dereceye kadar temdit edilmiş ve iki dilim hududunda $\pm 1/4$ derecelik bir sahada bulunan noktaların kemiyatı vaziyeleri muzaaf olarak hesaplanmıştır.

Noktaların fasılları için hattı üstüva yerine 41 derecelik arz dairesi mebde kabul edilmiş ve tertiplerde mebde nısfınneharının garbındakiler için menfi ve şarkındakiler için müsbet olarak alınmıştır.

İrtisam sathının $1/10,000$ nisbetinde küçültülmesi, yani $m_0 = 1 - 0,0001$ olması kabul olunmuştur.

Aynı zamanda yüksek derececi sıhhatli teşviyenin müvazenesi ikmal edilmiş ve bu şebekede bütün noktaların kat'î rakımları istihsal olunmuştur. Bu suretle $1/25,000$ mikyasında haritanın topoğrafyasına hazırlanılmış demektir. Bu meyanda topoğrafya haritalarının paftalarının eb'adı da, nısfınnehar üzerinde $3' 45$ ve arz dairesi üzerinde $7' 30$ ve takriben 71 Km.^2 sathında olarak tesbit edilmiştir.

Krallığın mufassal haritasını yapmak maksadile topoğrafya ve fotogrametri kısımlarında büyük gayretler sarfedilmiş ve edilmektedir. Yakın bir atide bu iki kısım, alet ve eşhası lâzime ile mücehhez olacak surette aletlerin bir kısmı ikmal edilmiş ve eşhas yetiştirilmiştir.

Bu devrede topoğrafya kısmı tarafından 3175 Km.² lık ve fotogrametri kısmı tarafından 2580² hava fotogrametrisi tarafından 650 Km.² lik sahanın haritası alınmıştır.

Mesahanın mütemmim bir kısmını teşkil eden kartoğrafya kısmının teşekkül ve tensiki için bu devrede oldukça büyük gayret sarf olunmuş, bu kısımların yapacağı işler için teknik memurlar yertıştırilmiştir.

II. derece nirengi şebekesinin muvazenesine ve buna müsteniden III. derece şebekesinin ve yüksek derecei sıhhatli nivelman şebekesinin tevsiine gelince, bu işler dairenin ihtiyaç çerçevesi dahilinde yapılmış, yani mesaha için kabul edilen umumî programa göre topoğrafya ve fotogrametri işlerinin icap ettirdiği mıntakalarda yapılmıştır.

Temamile fennî olan ve kati mesaha ile alakası bulunan arzî ve hikemî mesail (inhırafi mıknatısı V. S.) için henüz bir şey düşünülmemiştir. Mamafih bu mesail henüz tetkike muhtaç olup yakın bir atide kat'î surette hal olunacaktır.

Bulgaristan harita dairesinin eyi ve devamlı surette münasebette bulunduğu müesseseler şunlardır : Potesdamda Prusya Jeodezi enstitüsü, Berlinde harita dairesi, Beynelmilel Jeodozi ittihadı cemiyetinin Jeodozi kısmı, İtalya askerî coğrafiya enstitüsü, Viyana mesaha ve evzan dairesi, Süthamptonda cografiya dairesi... İla.

Bulgaristan iptidayı emirde civar komşu hükûmetlerinden Yugoslavya ile bütün garp hudutlarında nirengi şebekesini bağladığı gibi muhtelif şosalar üzerinde nivelman şebekelerile de irtibat tesis eylemiştir.

Romanya ile ne nirengi ve ne de nivelman noktai nazarıdan henüz münasebette bulunmamışlardır. Fakat Nivelman

poligonları Dobruca hududu civarında bulunduklarından rapt sühuletle yapılabilir.

Hulasa : Bulgar harita dairesinin mesaisi eyi devam etmektedir. Mamafih memleketin vaziyeti maliyesinin müşkülâtı mesaha işleri üzerinde de tesir yapmıştır. Bulgarların itiraflarına göre harita programının tafsîlâtı ile tatbik ve tevessüüne tahsisatın darlığı mani teşkil eylemektedir.
